

Evaluatie Preventie Gehoorschade Oost Gelre 2017-2020

In opdracht van
gemeente Oost Gelre

Juli 2020

Geerke Duijzer, onderzoeker (epidemioloog)
Myriam van Tol, onderzoeker (adviseur gezondheidsbevordering)

Voorwoord

Gemeente Oost Gelre heeft in de periode 2017-2020 ingezet op het uitvoeren van het Preventieprogramma Gehoorschade. Het doel van dit programma is om jongeren in Oost Gelre bewust te maken van de risico's van blootstelling aan harde muziek en hen aan te sporen verantwoordelijk om te gaan met hun gehoor. In dit rapport leest u de resultaten van het evaluatieonderzoek.

Wij willen alle deelnemers aan het onderzoek hartelijk danken voor de openheid en informatie die ze hebben gegeven. Een speciaal woord van dank gaat uit naar Dorien Pardijs, die ons faciliteerde bij het onderzoek. Dit alles maakte dat wij het onderzoek op een prettige manier hebben kunnen uitvoeren.

Wij wensen u veel plezier bij het lezen van dit rapport. Hopelijk bieden de resultaten input voor een vervolg van dit preventieprogramma in Oost Gelre.

Warnsveld, juli 2020

Geerke Duijzer, onderzoeker (epidemioloog)

Myriam van Tol, onderzoeker (adviseur
gezondheidsbevordering)

Inhoudsopgave

1	Kort & krachtig	2
1.1	Inleiding	2
1.2	Evaluatievraag en aanpak	2
1.3	Conclusies & Aanbevelingen	2
2	Achtergrond van de evaluatie	3
2.1	Gehoorschade	3
2.2	Preventieprogramma Gehoorschade 2017-2020	3
2.3	Evaluatievragen	4
2.4	Aanpak evaluatie	4
2.4.1	Procesevaluatie	4
2.4.2	Effectevaluatie	4
3	Resultaten procesevaluatie	6
3.1	Activiteiten	6
3.2	Bereik	7
3.1.1	Pijlers en ingangen	7
3.1.2	Doelgroepen en deelname	7
3.3	Waardering	8
3.4	Uitvoering	8
4	Resultaten effectevaluatie	10
4.1	Resultaten gemeente Oost Gelre, 2019	10
4.2	Trends 2015-2019	10
4.3	Verschillen tussen doelgroepen in gemeente Oost Gelre, 2019	10
5	Conclusie, aandachtspunten en aanbevelingen	12
5.1	Conclusie	12
5.2	Aandachtspunten effectevaluatie	12
5.3	Aanbevelingen	12
	Bijlage 1: Tussentijdse resultaten (januari 2019)	15
	Bijlage 2: Itemlijsten interviews	17
	Bijlage 3: Toelichting statistische analyse gegevens Jeugdmonitor	20

1 Kort & krachtig

1.1 Inleiding

Gemeente Oost Gelre voert in de periode 2017-2020 het Preventieprogramma Gehoorschade uit. Het doel is om jongeren in Oost Gelre bewust te maken van de risico's van blootstelling aan harde muziek en hen aan te sporen verantwoordelijk om te gaan met hun gehoor. De gemeente Oost Gelre zet zich samen met bureau Mazzel (jongerenwerk) en GGD Noord- en Oost-Gelderland in om activiteiten te ontwikkelen voor jongeren, ouders, ondernemers en evenementen.

1.2 Evaluatievraag en aanpak

Evaluatievraag

De gemeente Oost Gelre heeft het Evaluatiebureau Publieke Gezondheid gevraagd te onderzoeken wat de resultaten zijn van het Preventieprogramma Gehoorschade 2017-2020. Er is een gecombineerde proces- en effectevaluatie uitgevoerd. De procesevaluatie geeft inzicht in het bereik, de waardering en de uitvoering van het Preventieprogramma en richt zich op de volgende prestatie indicatoren:

1. In 2019 zijn er op de middelbare scholen in onze gemeente voorlichtingen gegeven over gehoorschade en de preventie daarvan.
2. In 2019 is er minimaal één voorlichting voor ouders over de gevolgen van gehoorschade georganiseerd.
3. In 2019 is er minimaal één workshop voor ondernemers en vrijwilligersorganisaties georganiseerd over gehoorschadepreventie.
4. In 2019 is onderzocht of de huidige insteek van het evenementenbeleid nog verder moet worden aangepast.
5. In 2019 is er voortdurend via de media gecommuniceerd over gehoorschade preventie en is er een communicatiepakket aanwezig op dit thema.

De effectevaluatie geeft inzicht in de resultaten van het Preventieprogramma en richt zich op de volgende prestatie indicatoren:

6. Het aantal jongeren dat last heeft van het gehoor na het luisteren van muziek is gedaald van 38% naar 30% in 2019.

7. Het aantal jongeren dat na het luisteren van muziek met oortjes of koptelefoon last heeft van het gehoor is gedaald van 14,4% naar 10% in 2019.
8. Het aantal jongeren dat oordoppen gebruikt om zich te beschermen is gestegen van 18,8% naar 25% in 2019.

Aanpak

Om het bereik, de waardering en de uitvoering van activiteiten te meten, is gebruik gemaakt van een activiteitenmonitor en interviews met leden van de werkgroep. De gegevens zijn op een beschrijvende manier geanalyseerd.

Om het effect van het Preventieprogramma Gehoorschade te meten, is bij de meeste evaluatievragen een vergelijking gemaakt tussen de situatie voor aanvang van het Preventieprogramma en de situatie eind 2019. Er is gekeken naar lokale en regionale effecten en verschillen tussen doelgroepen (geslacht, klas, opleidingsniveau). Er is gebruik gemaakt van de gegevens van de Jeugdmonitor (voorheen 'E-MOVO') 2015 en 2019 (jongeren 2e en 4e klas).

1.3 Conclusies & Aanbevelingen

De gemeente Oost Gelre heeft in de periode 2017-2020 het Preventieprogramma Gehoorschade succesvol uitgevoerd. Veel inwoners, en met name jongeren en ouders, zijn bereikt met de activiteiten. De structurele voorlichting aan jongeren, ludieke activiteiten (zoals de Moraalridder en Oorpolitie), inzet van sociale media (o.a. vlogs) en een betrokken werkgroep worden gezien als succespunten van dit project. Daar tegenover staat dat het inzetten op handhaving en het (meer) betrekken van ouders, horeca, ondernemers en evenementen nodig blijft. Borging van het project is noodzakelijk om structureel aandacht te houden voor gehoorschade.

Uit de effectevaluatie blijkt dat alle doelstellingen zijn behaald. Het aantal jongeren dat last heeft van het gehoor na het luisteren van muziek en na het luisteren van muziek met oortjes of koptelefoon is gedaald. Het aantal jongeren dat oordoppen gebruikt om zich te beschermen is gestegen.

2 Achtergrond van de evaluatie

- Gehoorschade
- Preventieprogramma Gehoorschade 2017-2020
- Evaluatievragen
- Aanpak evaluatie

2 Achtergrond van de evaluatie

2.1 Gehoorschade

Gehoorschade is onomkeerbaar en kan leiden tot chronische aandoeningen als oorsuizen (tinnitus) en gehoorverlies. Dit kan op zijn beurt weer een negatieve invloed hebben op (leer)prestaties, welzijn, kansen op de arbeidsmarkt, inkomen en sociale participatie. Met name jongeren in de leeftijd van 12-16 jaar lopen risico op gehoorschade, doordat zij steeds vaker en op jongere leeftijd langdurig worden blootgesteld aan (te) harde geluiden. Preventie van gehoorschade is mogelijk door de blootstelling aan hard geluid te verminderen. Er is echter nog weinig onderzoek gedaan naar de effectiviteit van beleidsmaatregelen en interventies om gehoorschade te voorkomen (Gehoorschade preventie, wat werkt dossier, Loket Gezond Leven, RIVM).

Gemeenten hebben vanuit de Wet Publieke Gezondheid de verantwoordelijkheid en de taak om aandacht te hebben voor de preventie van gehoorschade en om informatie te geven over gezondheidsrisico's. In de gemeente Oost Gelre zijn in 2015-2016 kleinschalige activiteiten ter preventie van gehoorschade uitgevoerd. Dit verliep echter niet naar volle tevredenheid. Daarom heeft de gemeente in 2017-2020 meer aandacht geschonken aan preventie van gehoorschade en diverse activiteiten in een samenhangend pakket van maatregelen aangeboden.

2.2 Preventieprogramma Gehoorschade 2017-2020

Het doel van het Preventieprogramma Gehoorschade is om jongeren in Oost Gelre bewust te maken van de risico's van blootstelling aan harde muziek en hen aan te sporen

verantwoordelijk om te gaan met hun gehoor. Er zijn activiteiten georganiseerd voor de doelgroep jongeren 12-16 jaar, maar ook voor ouders, professionals, vrijwilligers en ondernemers. De activiteiten zijn gedurende de looptijd van het programma aangepast en aangevuld met nieuwe activiteiten. De organisatie bestond uit een werkgroep, geleid door de beleidsmedewerker volksgezondheid en WMO van de gemeente Oost Gelre, een jongerenwerker van bureau Mazzel en een medewerker Gezonde School van GGD Noord- en Oost-Gelderland (GGD NOG). Op afstand zijn ook de communicatieadviseur en beleidsadviseur handhaving van de gemeente Oost Gelre betrokken geweest. In de gemeente is breed draagvlak voor dit thema, zowel bij de wethouder als bij de raad.

De werkgroep heeft in het projectplan een aantal doelstellingen beschreven. De hoofddoelstelling van het preventieprogramma is:

1. Jongeren in Oost Gelre bewust maken van de risico's van het luisteren naar harde muziek en hen aansporen om verantwoordelijk om te gaan met hun gehoor.

De prestatie indicatoren zijn in het projectplan als volgt geformuleerd:

1. In 2019 zijn er op de middelbare scholen in onze gemeente voorlichtingen gegeven over gehoorschade en de preventie daarvan.
2. In 2019 is er in elke kern (aan de plaatselijke jongeren en ouders) een voorlichting gegeven over gehoorschade en de preventie daarvan.*
3. In 2019 is er minimaal één voorlichting voor ouders over de gevolgen van gehoorschade georganiseerd.
4. In 2019 is er minimaal één workshop voor ondernemers en vrijwilligersorganisaties georganiseerd over gehoorschadepreventie.
5. In 2019 is onderzocht of de huidige insteek van het evenementenbeleid nog verder zou moeten worden aangepast.
6. In 2019 is er voortdurend via de media gecommuniceerd over gehoorschade preventie en is er een communicatiepakket aanwezig op dit thema.
7. Het aantal jongeren dat last heeft van het gehoor na het luisteren van muziek is gedaald van 38% naar 30% in 2019.
8. Het aantal jongeren dat na het luisteren van muziek met oortjes of koptelefoon last heeft van het gehoor is gedaald van 14,4% naar 10% in 2019.

9. Het aantal jongeren dat oordoppen gebruikt om zich te beschermen is gestegen van 18,8% naar 25% in 2019.

* In de loop van de projectperiode bleek het geen meerwaarde te hebben om jongeren en hun ouders te bereiken via de kernen. Daarom is deze prestatie indicator vervallen.

2.3 Evaluatievragen

De gemeente Oost Gelre heeft Evaluatiebureau Publieke Gezondheid de opdracht gegeven te onderzoeken wat de resultaten zijn van het Preventieprogramma Gehoorschade 2017-2020. Er is een gecombineerde proces- en effectevaluatie uitgevoerd, die inzicht geeft in de resultaten (effecten), maar ook in de achterliggende redenen waarom resultaten wel of niet worden behaald en welke onderdelen succesvol waren. De prestatie indicatoren 1 t/m 6 zijn door middel van een procesevaluatie onderzocht, de prestatie indicatoren 7 t/m 9 door middel van een effectevaluatie. De volgende evaluatievragen zijn opgesteld:

T.a.v. procesevaluatie:

1. Inzicht in het bereik (hoeveel jongeren en ouders/vrijwilligers/ondernemers zijn bereikt).
2. Inzicht in de waardering (sluiten de activiteiten aan bij de doelgroep).
3. Inzicht in de uitvoering, randvoorwaarden en succes- en faalfactoren (bijv. welke activiteiten zijn uitgevoerd, hoe verliep de samenwerking, welke activiteiten waren succesvol e.d.).

T.a.v. effectevaluatie:

4. Inzicht in de cijfers over de mate waarin jongeren:
 - a. last hebben van hun gehoor na het luisteren van muziek;
 - b. last hebben van hun gehoor na het luisteren van muziek met oortjes of koptelefoon;
 - c. zich met oordoppen beschermen.

In januari 2019 zijn tussentijdse resultaten van de procesevaluatie over de periode juni 2017 tot en met oktober 2018 gepresenteerd in een infographic (zie Bijlage 1). In dit rapport worden de resultaten van de gehele projectperiode (2017-2020) beschreven.

2.4 Aanpak evaluatie

2.4.1 Procesevaluatie

Om het **bereik**, de **waardering** en de **uitvoering** van activiteiten binnen het Preventieprogramma Gehoorschade te meten, is een 'activiteitenmonitor' gebruikt. Dit is een eenvoudige Excel sheet waarop de leden van de werkgroep de uitgevoerde activiteiten alsmede de frequentie, pijler, ingang, doelgroep, uitvoerder, aantal deelnemers, wervingsmethode, draaiboek, rapportcijfer, succespunten en verbeterpunten hebben bijgehouden. Het Evaluatiebureau heeft het format ontwikkeld in overleg met de opdrachtgever. De leden van de projectgroep hebben de activiteitenmonitor in de periode van juni 2017 tot en met december 2019 maandelijks ingevuld. Het Evaluatiebureau heeft de gegevens uit de activiteitenmonitor na afloop geanalyseerd in Excel (beschrijvende statistiek).

De activiteitenmonitor is aangevuld met *interviews* om de waardering en uitvoering in kaart te brengen. In totaal zijn acht individuele (telefonische en/of face-to-face) interviews gehouden met werkgroep leden, verdeeld over vier momenten (december 2017, juli/augustus 2018, juni 2019 en januari 2020). Daarnaast zijn twee face-to-face groepsinterviews met de drie werkgroep leden gehouden (in november 2018 en september 2019). Voor de interviews zijn in overleg met de opdrachtgever itemlijsten ontwikkeld (zie Bijlage 2). Het Evaluatiebureau heeft de interviews na afloop op een beschrijvende manier geanalyseerd.

2.4.2 Effectevaluatie

Om het **effect** van het Preventieprogramma Gehoorschade te meten, zijn de gegevens van de Jeugdmonitor (voorheen 'E-MOVO') gebruikt. Iedere vier jaar voert GGD NOG een Jeugdmonitor uit om de gezondheid van middelbare scholieren in de regio in kaart te brengen. Gegevensverzameling gaat via scholen. Jongeren uit klas 2 en 4 van het regulier voortgezet onderwijs vullen op school een internetvragenlijst in. In het algemeen zijn de jongeren 13 en 15 jaar oud op het moment van invullen. Voor de evaluatie zijn E-MOVO gegevens uit 2015 als nulmeting beschouwd en gegevens van de Jeugdmonitor uit 2019 als eindmeting. Voor de huidige effectevaluatie zijn de volgende indicatoren over gehoorschade geanalyseerd:

1. Het aandeel jongeren dat last heeft van het gehoor na het luisteren van muziek.
2. Het aandeel jongeren dat na het luisteren van muziek met oortjes of koptelefoon last heeft van het gehoor.
3. Het aandeel jongeren dat (altijd/soms) oordoppen gebruikt om zich te beschermen.

In de analyse is gemeente Oost Gelre vergeleken met het gemiddelde in de regio Noord- en Oost-Gelderland. Ook is gekeken of er in de gemeente Oost Gelre sprake is van een toe- of afname t.o.v. 2015. Daarnaast is gekeken of er verschillen zijn tussen doelgroepen (geslacht, klas, opleidingsniveau) in de gemeente Oost Gelre in 2019. In dit onderzoek zijn frequenties, verschillen tussen 2015-2019 en verschillen tussen doelgroepen getoetst met statistische technieken.

In de tekst wordt gesproken over een toename of afname als er sprake is van een statistisch significant verschil. Dit betekent dat een gevonden verschil aantoonbaar is. Wanneer er geen statistisch significant verschil is gevonden, spreken we over dat er een toename of afname *lijkt* te zijn. Meer informatie over de statistische analyse in Bijlage 3.

3 Resultaten procesevaluatie

- Activiteiten
- Bereik
- Waardering
- Uitvoering

3 Resultaten procesevaluatie

Om inzicht te krijgen in het bereik, de waardering en de uitvoering van activiteiten binnen het Preventieprogramma Gehoorschade, is gebruik gemaakt van een activiteitenmonitor en interviews. De resultaten van de procesevaluatie worden hieronder beschreven.

3.1 Activiteiten

Er zijn 20 activiteiten ingevuld in de activiteitenmonitor in de periode maart 2017 tot en met december 2019. In de beginperiode was sprake van relatief kleine activiteiten, maar in de loop van de tijd zijn grotere activiteiten uitgevoerd. Hieronder volgt een selectie van activiteiten die in de gemeente Oost Gelre hebben plaatsgevonden om gehoorschade te voorkomen:

- Artikelen in (lokale en sociale) media
- Jaarlijkse gastlessen en Oorcheck in klas 1 van het voortgezet onderwijs (*)
- Ouderavonden op het voortgezet onderwijs
- Ondertekening Convenant Veilig Uitgaan 2017 door gemeente en horeca
- Vlogs (*)
- Oordoppenautomaat op festivals (*)
- Meedenksessie voor geluidsbedrijven en adviesbureaus
- Presentatie tijdens horeca-overleg
- Moraalridder (*)
- Oorpolitie (*)

De activiteiten met een sterretje (*) worden in het kader hiernaast verder toegelicht.

Gastlessen en Oorcheck in klas 1

Jaarlijks geeft GGD NOG aan jongeren in klas 1 van het Marianum in Lichtenvoorde en Groenlo (voortgezet onderwijs) een interactieve les over (preventie van) gehoorschade. Ook wordt een online gehoortest (van VeiligheidNL) afgenomen. Resultaten van de Oorcheck worden teruggekoppeld aan jongeren en indien nodig worden zij doorverwezen naar de jeugdarts.

Vlogs

In 2018 zijn vijf vlogs opgenomen in het kader van de 'Week van het Oorsuizen' en de Zwarte Cross. De vlogs gaan over gehoorschade en -bescherming. De vlogs zijn gemaakt door Mazzel (in samenwerking met de gemeente en GGD) en geplaatst op de sociale media kanalen van Samen in Oost Gelre.

Oordoppenautomaat op festivals

De GGD leent oordoppenautomaten uit aan festivals en evenementen om zo de zichtbaarheid van oordoppen te vergroten. Bezoekers krijgen hiermee de mogelijkheid om ter plaatse oordoppen aan te schaffen. Dit leidt direct tot gezondheidswinst.

Moraalridder

Op initiatief van de werkgroep 'Ouders voor ouders' heeft Mazzel de Moraalridder opgericht. De Moraalridder behandelt iedere maand een belangrijk maatschappelijk thema dat ouders/verzorgers aangaat. Dit wordt gedaan door middel van een livestream, die ook als video op Youtube beschikbaar is. Hiermee wordt een video- en kennisplatform gebouwd voor ouders/verzorgers. Gehoorschade is een van de thema's die behandeld zijn. Zie www.demoraalridder.nl.

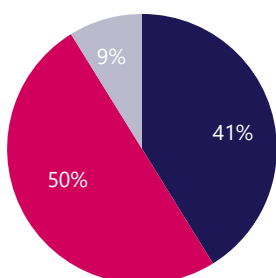
Oorpolitie

De Oorpolitie bestaat uit jongeren die andere jongeren op festivals en evenementen aanspreken over (preventie van) gehoorschade (zogenaamde 'peer education'). Tevens is de Oorpolitie een mobiel verkooppunt van oordoppen.

3.2 Bereik

3.1.1 Pijlers en ingangen

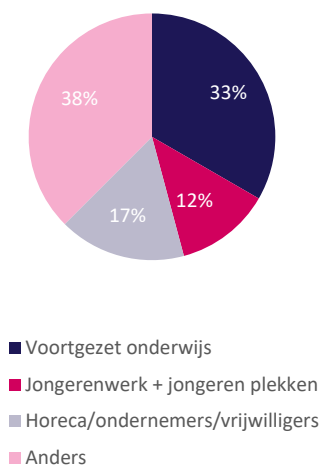
De activiteiten zijn met name gericht op de pijlers voorlichting en agendasetting en in mindere mate op handhaving (zie Figuur 1). Voorlichting is aan zowel jongeren, ouders als ondernemers gegeven. Daarnaast is gewerkt aan agendasetting door het plaatsen van berichten in de media en door overleggen te voeren met horeca, ondernemers en organisatoren van evenementen. Er kan nog meer ingezet worden op de horeca en ondernemers zoals geluidsbedrijven. Handhaving is een lastige pijler om op in te zetten. Het is vooral belangrijk om organisatoren van festivals en evenementen bewust te maken van de risico's. Zo zouden zij kwalitatief goed geluid kunnen inkopen en de gemeente zou daaraan kunnen bijdragen of advies kunnen geven.

■ Agendasetting ■ Voorlichting ■ Handhaving

Figuur 1. Activiteiten gericht op pijlers

Veel activiteiten zijn via het voortgezet onderwijs en de media uitgevoerd (zie Figuur 2). Over het algemeen zijn activiteiten gezamenlijk opgepakt door de gemeente, Mazzel en GGD NOG. De uitvoering was meestal in handen van Mazzel en/of GGD NOG.

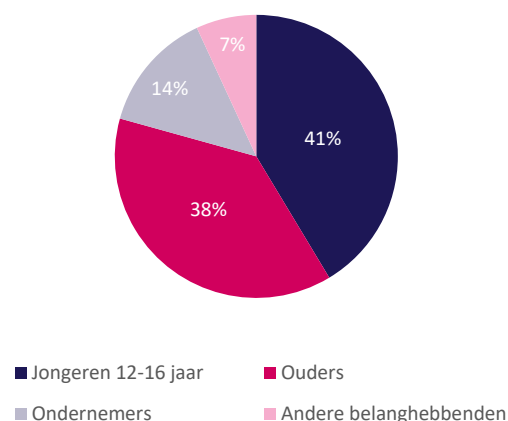
■ Voortgezet onderwijs
 ■ Jongerenwerk + jongeren plekken
 ■ Horeca/ondernemers/vrijwilligers
 ■ Anders

Figuur 2. Activiteiten gericht op ingang

3.1.2 Doelgroepen en deelname

De meeste activiteiten zijn gericht op jongeren en/of hun ouders (zie Figuur 3). Enkele activiteiten, met name in de latere fase van het project, zijn gericht op ondernemers, vrijwilligers of andere belanghebbenden.

De artikelen en vlogs in de lokale en sociale media hebben een hoog bereik gehad, soms wel een paar duizend mensen. Wie dit precies zijn en of zij allen woonachtig zijn in de gemeente Oost Gelre, is niet bekend. Ook is onbekend of de boodschap is overgekomen.

Figuur 3. Activiteiten gericht op doelgroepen

Alle **jongeren** in de 1^e klas van het voortgezet onderwijs zijn bereikt met de jaarlijkse gastles over gehoorschade. Het is belangrijk dat zij al vroeg in hun ontwikkeling bewust gemaakt worden van gehoorschade, dus klas 1 is daar een goed startpunt voor. Daarnaast is het belangrijk om jongeren op alle plekken waar zij komen te bereiken. Daarom is ook ingezet op voorlichting tijdens evenementen en via vlogs op sociale media.

Ouders zijn in de beginperiode betrokken via speciale ouderavonden. De opkomst tijdens deze avonden bleek echter laag (25-50 personen) en bereikte maar een deel van de ouders, alleen geïnteresseerde ouders kwamen. Door de inzet van verschillende professionals waren de avonden relatief kostbaar. Daarom is Mazzel in 2018 gestart met een pilot groep 'Ouders voor ouders', waarin gezocht is naar een andere, ludieke manier om ouders te bereiken. Hier is in 2019 de Moraalridder uit voortgekomen, een soort digitale ouderavond (zie Kader op de vorige pagina). Het bereik van de Moraalridder (zo'n 1500 personen) is vele malen hoger dan tijdens een reguliere ouderavond.

Enkele tientallen **ondernemers** zijn betrokken geweest bij het preventieprogramma. Zo heeft Pluggerz (aanbieder van oordoppen) bijgedragen aan een vlog. Ook is er een waardevol overleg geweest met lokale geluidsbedrijven en adviesbureaus. Door de bijeenkomst zijn zij zich meer bewust van gehoorschade en zij voelen hun verantwoordelijkheid.

Door de ondertekening van het Convenant Veilig Uitgaan in 2017, hebben zowel de gemeente als de **horeca** aangegeven dat zij inzetten op het voorkomen van gehoorschade. In 2018 en 2019 zijn presentaties over gehoorschade gegeven tijdens het horeca-overleg (enkele tientallen mensen aanwezig). Deze werden goed ontvangen. Toch blijkt het lastig om de horeca te bereiken en te betrekken. Mogelijk komt dit doordat er binnen de horeca weinig bewustwording rondom gehoorschade is. Ook 'moet' de horeca vaak iets van de gemeente (bijv. ten aanzien van alcoholbeleid of brandveiligheid) waardoor zij misschien wat negatief staan tegenover inbreng van de gemeente. Wel gaat de horeca onderzoeken of zij gezamenlijk kwalitatief goede oordoppen kunnen inkopen.

Ook binnen de **gemeente**, bij de handhavers, is meer bewustwording ten aanzien van gehoorschade ontstaan. Zo letten zij structureel meer op geluidsvoorschriften en bespreken met organisatoren van evenementen dat oordoppen beschikbaar moeten zijn. De gemeente zou er nog meer op kunnen wijzen dat bij evenementen goed aangegeven moet zijn waar oordoppen te koop zijn. De gemeente ziet ook kansen om via de Omgevingswet afspraken te maken over geluidsnormen en handhaving.

3.3 Waardering

De **werkgroep** beoordeelt de activiteiten gemiddeld met het rapportcijfer 7,4 (gebaseerd op de activiteitenmonitor en interviews). In de loop van de tijd heeft men een hogere waardering gekregen (lag het rapportcijfer in de beginperiode nog rond de 7, aan het einde van de projectperiode lag dit rond de 8). Dit komt doordat er steeds meer activiteiten zijn uitgevoerd, de gastlessen structureel aan 1^e klassers worden gegeven en ludieke activiteiten (zoals de Moraalridder en Oorpolitie) zijn opgezet.

Jongeren zijn enthousiast over de gastlessen op het voortgezet onderwijs. Het onderwerp 'gehoorschade' is voor hen herkenbaar en interessant en de lessen zijn interactief. Daarnaast worden makkelijk haalbare tips gegeven, zoals het kopen van kwalitatief goede oordoppen en koptelefoons. In de

loop van de tijd is de gastles doorontwikkeld en verbeterd, waardoor deze nog beter aansluit bij de jongeren. Daarnaast lijken jongeren bereid om oordoppen te dragen, zeker als het voor hen makkelijk is om deze direct, ter plaatse, aan te schaffen. Daarom zijn de oordoppenautomaat en Oorpolitie goede methoden.

Ouders staan open voor informatie rondom gehoorschade, omdat dit voor hen een relatief nieuw onderwerp is. Op de Moraalridder komen positieve reacties van ouders.

Festivalgangers staan open voor de voorlichting en aanschaf van oordoppen tijdens evenementen (door middel van de oordoppenautomaat en Oorpolitie). Hoewel jongeren hiervoor open staan, geldt dit meestal niet voor oudere mensen, "en zeker niet hier in de Achterhoek, die zeggen ik ben toch al doof".

3.4 Uitvoering

Er is steeds goed nagedacht over hoe de doelgroep het beste bereikt kan worden en welke middelen daarvoor nodig zijn. Daarom is gezocht naar nieuwe vormen van communicatie, waarbij men meer 'naar de mensen toe' is gegaan met informatie. In de loop van de tijd is dan ook meer ingezet op sociale media (o.a. vlogs) en een ludieke manier om ouders en jongeren te bereiken (de Moraalridder en Oorpolitie). Het voordeel van deze digitale activiteiten is dat ze voor meerdere doeleinden ingezet kunnen worden (bijv. op sociale media maar ook tijdens gastlessen).

Een aantal activiteiten wordt als succesvol bestempeld. Zo is de gastles in klas 1 van het voortgezet onderwijs nu structureel ingebed in het curriculum. Daarnaast zijn de vlogs, Moraalridder en Oorpolitie innovatieve manieren om de doelgroep te bereiken. Ondanks deze succesvolle inzet, staat gehoorschade nog niet overal hoog op de agenda. Het blijft daarom zaak om ouders, horeca, ondernemers en evenementen te betrekken bij dit onderwerp.

De samenwerking binnen de werkgroep is goed verlopen, doordat de gemeente, Mazzel en GGD NOG korte lijnen hebben en iedereen enthousiast is. Door het creatieve en uitvoerende karakter van de werkgroep leden, zijn relatief veel activiteiten opgezet. Ook de samenwerking met scholen verliep goed, de lijnen zijn kort. Het contact met horeca, ondernemers en evenementen kan nog verbeterd worden.

Communicatie heeft een belangrijke rol gespeeld binnen dit project. Er is regelmatig gecommuniceerd over de preventie van gehoorschade via lokale en sociale media. Dit is vooral rondom speciale gelegenheden gedaan, bijv. tijdens de 'Week van het Oorsuizen' of tijdens het festival seizoen. Het is belangrijk om via verschillende kanalen (zoals lokale kranten, Facebook en Youtube) te communiceren, zodat de doelgroep goed bereikt wordt. De communicatieadviseur van de gemeente is hier ook bij betrokken geweest. Er is geen communicatieplan opgesteld, wel heeft de gemeente alle materialen verzameld die zijn gebruikt. Er is een start gemaakt om de materialen te structureren en te verwerken in een toolkit. Hier kunnen andere gemeenten vervolgens ook gebruik van maken.

De borging van dit project heeft aan het einde van de projectperiode aandacht gekregen. Het idee is om het project onder te brengen bij het Preventieplatform Jeugd Oost Achterhoek. Wanneer besloten wordt om gehoorschade hier op te nemen, kan het project doorgang vinden in vier gemeenten. Als dit niet het geval is, heeft de gemeente Oost Gelre de intentie om door te gaan met het project. De voorlichting op het voortgezet onderwijs gaat door, vlogs blijven beschikbaar en Mazzel blijft de Moraalridder uitvoeren. Voor overige activiteiten moet gezocht worden naar een vorm waarin dit doorgang kan vinden. Samenwerking tussen gemeente, Mazzel en GGD blijft hiervoor nodig. In de toekomst wil men ook graag inzetten op leerlingen in het basis- en speciaal onderwijs. Mazzel voert daar pilots uit met workshops over preventie thema's. Wellicht kan gehoorschade daar op termijn onderdeel van worden.

Enkele randvoorwaarden voor een goede en succesvolle uitvoering van dit project zijn in de procesevaluatie naar voren gekomen:

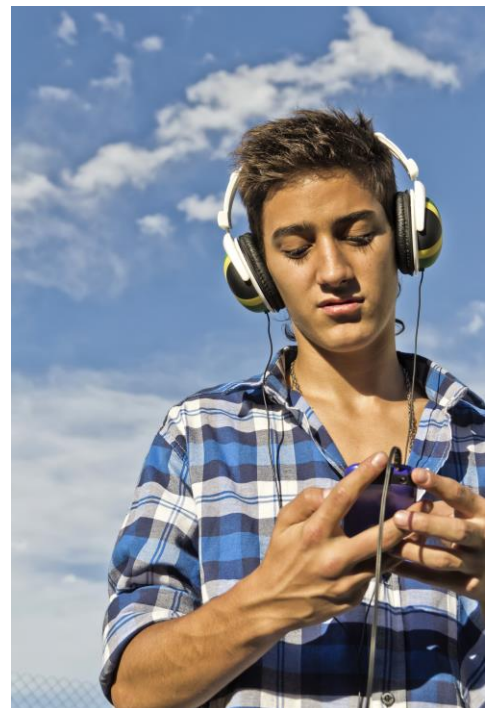
- Goede samenwerking binnen de werkgroep, met korte lijnen, enthousiasme, creativiteit en actie.
- Een partij die dichtbij jongeren staat en hen goed weet te bereiken, in dit geval Jongerenwerk Mazzel.
- Een goed netwerk met scholen, horeca, ondernemers en andere partijen in de regio om bewustwording en draagvlak te creëren.
- Voldoende budget (en tijd) om activiteiten te ontplooiën.

Op basis van de procesevaluatie zijn de volgende succespunten geformuleerd:

- Structurele voorlichting, aangevuld met de Oorcheck, aan jongeren op het voortgezet onderwijs.
- Ludieke activiteiten waarmee verschillende doelgroepen (o.a. jongeren en ouders) goed worden bereikt, zoals de Moraalridder en de Oorpolitie.
- Vlogs hebben een hoog bereik en zijn breed inzetbaar.
- Activiteiten worden gewaardeerd door de doelgroepen en werkgroep.
- Betrokken werkgroep, met een gemeente die haar nek durft uit te steken voor dit onderwerp, een actief betrokken jongerenwerk (Mazzel) en de GGD met expertise.

Ook zijn enkele verbeterpunten genoemd:

- Jongeren die naar aanleiding van de Oorcheck een verwijzing naar de jeugdarts hebben gekregen, geven hier (meestal) geen gehoor aan. Ouders moeten hier meer bij worden betrokken.
- Horeca, ondernemers en evenementen kunnen meer worden betrokken.
- Gemeente kan meer inzetten op evenementenbeleid en handhaving. De nieuwe Omgevingswet biedt hier mogelijk aanknopingspunten voor.
- Sociale media kunnen nog meer en beter worden ingezet. Een communicatieplan zou hierbij kunnen helpen.

4 Resultaten effectevaluatie

- Resultaten gemeente Oost Gelre, 2019
- Trends 2015-2019
- Verschillen tussen doelgroepen in gemeente Oost Gelre, 2019

4 Resultaten effectevaluatie

4.1 Resultaten gemeente Oost Gelre, 2019

In de gemeente Oost Gelre heeft in 2019 30% van de jongeren wel eens last van het gehoor na het luisteren van muziek (zie Tabel 1). Dit is vergelijkbaar met de bevindingen in de regio Noord- en Oost-Gelderland (27%). Na het luisteren van muziek met oortjes of een koptelefoon heeft in 2019 9% van de jongeren in de gemeente Oost Gelre wel eens last van het gehoor. Dit is significant lager dan in de regio Noord- en Oost-Gelderland (11%). Jongeren in de gemeente Oost Gelre gebruiken in 2019 significant vaker oordoppen om hun gehoor te beschermen (35%) dan jongeren in de regio Noord- en Oost-Gelderland (22%).

Tabel 1: Gehoorschade en -bescherming bij jongeren, 2019*

	Oost Gelre	regio NOG
Heeft last van het gehoor na het luisteren van muziek	30	27
Heeft last van het gehoor na luisteren van muziek met oortjes of koptelefoon	9	11
Gebruikt oordoppen om het gehoor te beschermen op een plek met harde muziek	35	22

* Een significant verschil ($p < 0,05$) ten opzichte van de gemeente is **vet** weergegeven.

4.2 Trends 2015-2019

Sinds 2015 is het aandeel jongeren in de gemeente Oost Gelre dat last heeft van het gehoor na het luisteren van muziek gedaald (van 38% naar 30%, zie Figuur 4 op de volgende pagina). Ook het aandeel jongeren dat last heeft van het gehoor na het luisteren van muziek met oortjes of koptelefoon is gedaald (van 14% naar 9%). Het aandeel jongeren dat oordoppen gebruikt, is gestegen van 19% naar 35%. Ook in de regio Noord- en Oost-Gelderland zien we een daling in de percentages jongeren die last hebben van het gehoor na het luisteren van muziek en na het luisteren van muziek met oortjes of koptelefoon (zie Figuur 4). Ook zien we in de regio een stijging van het percentage jongeren dat oordoppen gebruikt. Deze veranderingen zijn niet zo groot als de veranderingen in de gemeente Oost Gelre.

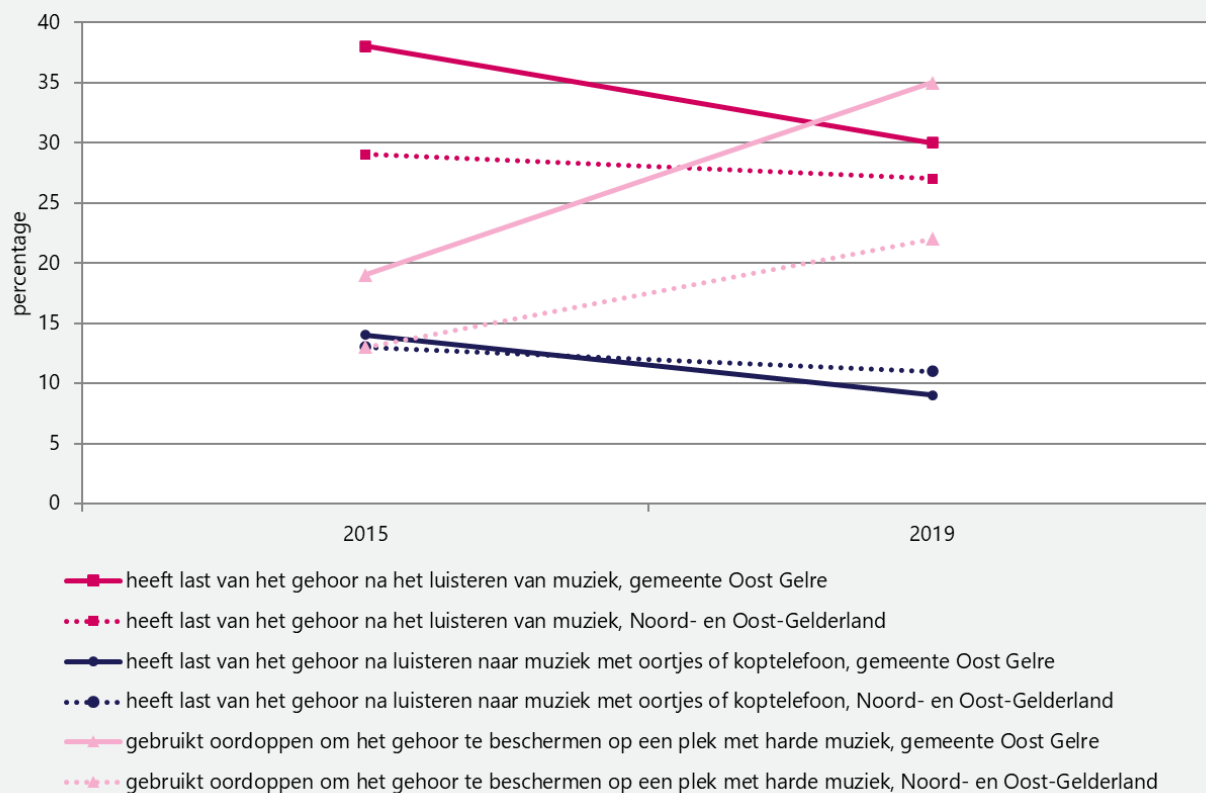
4.3 Verschillen tussen doelgroepen in gemeente Oost Gelre, 2019

In de gemeente Oost Gelre *lijken* jongens minder last te hebben van hun gehoor na het luisteren van muziek dan meisjes (zie Figuur 5 op de volgende pagina). Jongens *lijken* minder last te hebben van hun gehoor na het luisteren van muziek met oortjes of koptelefoon) en *lijken* ook iets minder vaak oordoppen te gebruiken om hun gehoor te beschermen dan meisjes.

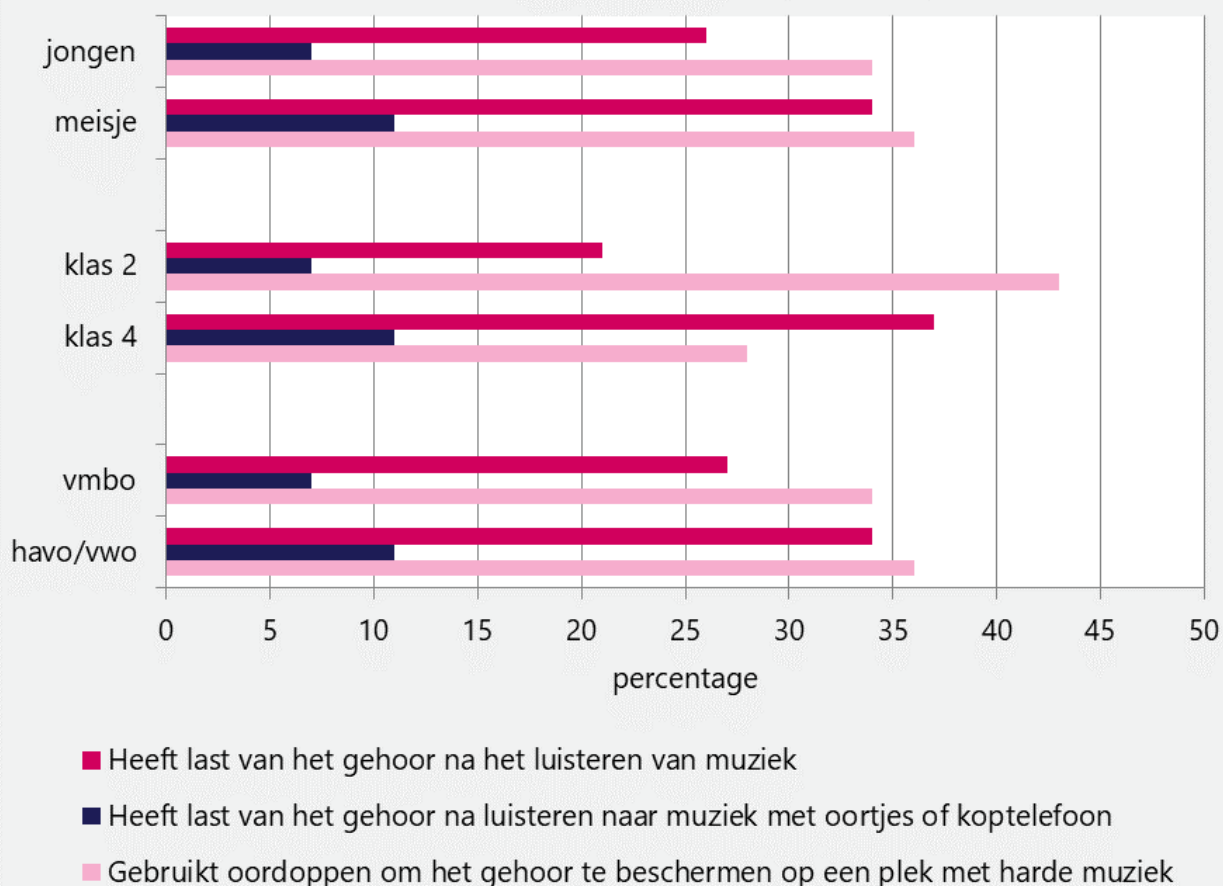
Jongeren in klas 2 hebben minder vaak last van het gehoor na het luisteren van muziek (ook met oortjes of koptelefoon) dan jongeren in klas 4. Jongeren in klas 2 gebruiken vaker oordoppen om het gehoor te beschermen dan jongeren in klas 4.

Vmbo'ers *lijken* minder last te hebben van het gehoor na het luisteren van muziek (ook met oortjes of koptelefoon) dan havo/vwo'ers. Vmbo'ers *lijken* ook iets minder vaak oordoppen te gebruiken om hun gehoor te beschermen dan havo/vwo'ers.

Figuur 4. Gehoorschade en gehoorbescherming, jongeren

Figuur 5. Gehoorschade en gehoorbescherming jongeren, Oost Gelre, 2019

5 Conclusie, aandachtspunten en aanbevelingen

- Conclusie
- Aandachtspunten effectevaluatie
- Aanbevelingen

5 Conclusie, aandachtspunten en aanbevelingen

5.1 Conclusie

De gemeente Oost Gelre heeft in de periode 2017-2020 het Preventieprogramma Gehoorschade succesvol uitgevoerd (zie Tabel 2). Er is nu een structureel aanbod van activiteiten voor (met name) jongeren en ouders. Alle jongeren in klas 1 van het voortgezet onderwijs en zeker 1500 ouders zijn bereikt met voorlichting over gehoorschade. Daarnaast zijn vele inwoners, ondernemers en horecabedrijven bereikt door middel van media en bijeenkomsten. De werkgroep is tevreden over het project. Ook jongeren, ouders en festivalgangers zijn enthousiast en staan open voor informatie en de aanschaf van oordoppen. De structurele voorlichting aan jongeren, ludieke activiteiten (zoals de Moraalridder en Oorpolitie), inzet van sociale media (o.a. vlogs) en een betrokken werkgroep worden gezien als succespunten van dit project. Daar tegenover staat dat het inzetten op handhaving en het (meer) betrekken van ouders, horeca, ondernemers en evenementen nodig blijft. Borging van het project is noodzakelijk om structureel aandacht te houden voor gehoorschade.

Uit de effectevaluatie blijkt dat alle doelstellingen zijn behaald. Het aantal jongeren dat last heeft van het gehoor na het luisteren van muziek en na het luisteren van muziek met oortjes of koptelefoon is gedaald. Het aantal jongeren dat oordoppen gebruikt om zich te beschermen is gestegen.

We kunnen concluderen dat de gemeente Oost Gelre een succesvolle aanpak heeft voor de preventie van gehoorschade. Veel inwoners, en met name jongeren en ouders, zijn bereikt met de activiteiten. In de afgelopen jaren is gehoorschade bij jongeren in de gemeente Oost Gelre afgenomen en het gebruik van oordoppen is toegenomen. Dit is een hoopvol geluid voor de toekomst.

5.2 Aandachtspunten effectevaluatie

Bij de meeste resultaten is een vergelijking tussen gemeente en regio of tussen de nulmeting (2015) en eindmeting (2019) gemaakt. Aangezien regionaal geen controlegroep is opgenomen, is niet vast te stellen of veranderingen het gevolg zijn van het Preventieprogramma Gehoorschade. Op landelijk niveau is bijvoorbeeld in publiekscampagnes en interventies ook aandacht besteed aan de bewustwording en preventie van gehoorschade.

5.3 Aanbevelingen

Op basis van dit onderzoek worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Investeer in de jaarlijkse gastlessen op het voortgezet onderwijs. Hiermee worden alle jongeren bereikt en worden zij vroeg in hun ontwikkeling bewust van de preventie van gehoorschade.
- Investeer in succesvolle activiteiten waarmee verschillende doelgroepen (waaronder jongeren en ouders) goed worden bereikt, zoals de vlogs, de Moraalridder en de Oorpolitie.
- Streef naar een integrale aanpak van gehoorschade waarbij ouders, horeca, ondernemers en evenementen betrokken zijn. Zie voor [meer informatie](#) het 'Gehoorschade preventie, wat werkt dossier' van het RIVM.
- Zet meer in op evenementenbeleid en handhaving. Onderzoek welke aanknopingspunten de nieuwe Omgevingswet hiervoor biedt.
- Zet sociale media (o.a. vlogs) meer in en zorg voor een communicatieplan en/of -pakket.
- Zorg voor structurele borging van het project en de activiteiten zodat het effect op de lange termijn behouden blijft. Samenwerking tussen gemeente, Mazzel en GGD NOG blijft hiervoor nodig. Onderzoek daarnaast de mogelijkheden om de doelgroep te verbreden naar het basis- en speciaal onderwijs.

Tabel 2. Samenvatting resultaten

Prestatie indicator	Resultaat	Doel bereikt?
Procesevaluatie		
1. In 2019 zijn er op de middelbare scholen in onze gemeente voorlichtingen gegeven over gehoorschade en de preventie daarvan.	Alle jongeren in de 1 ^e klas van het voortgezet onderwijs zijn bereikt met de jaarlijkse gastles over gehoorschade. Deze gastles is nu structureel ingebed in het curriculum.	✓
3. In 2019 is er minimaal één voorlichting voor ouders over de gevolgen van gehoorschade georganiseerd.	Ouders zijn in 2017/2018 betrokken via speciale ouderavonden. In 2019 zijn ouders op een ludieke manier betrokken, door middel van de Moraalridder (een soort digitale ouderavond).	✓
4. In 2019 is er minimaal één workshop voor ondernemers en vrijwilligersorganisaties georganiseerd over gehoorschadepreventie.	In 2017 heeft de horeca het Convenant Veilig Uitgaan ondertekend. In 2018 en 2019 zijn presentaties over gehoorschade gegeven tijdens het horeca-overleg. Ondernemers zijn betrokken bij verschillende activiteiten en tijdens een meedenksessie voor geluidsbedrijven en adviesbureaus. Daarnaast zijn overleggen gevoerd met organisatoren van evenementen.	✓
5. In 2019 is onderzocht of de huidige insteek van het evenementenbeleid nog verder zou moeten worden aangepast.	Hoewel gehoorschade meer onder de aandacht is binnen het evenementenbeleid, kan de gemeente hier nog meer op inzetten. De nieuwe Omgevingswet biedt hier mogelijk aanknopingspunten voor.	✓ / ✗
6. In 2019 is er voortdurend via de media gecommuniceerd over gehoorschade preventie en is er een communicatiepakket aanwezig op dit thema.	Gedurende het project is regelmatig gecommuniceerd over de preventie van gehoorschade via lokale en sociale media. Er is geen communicatieplan opgesteld. Wel heeft de gemeente alle materialen verzameld die zijn gebruikt. Er is een start gemaakt om de materialen te structureren en te verwerken in een toolkit. Hier kunnen andere gemeenten vervolgens ook gebruik van maken.	✓ / ✗
Effectevaluatie		
7. Het aantal jongeren dat last heeft van het gehoor na het luisteren van harde muziek is gedaald van 38% naar 30% in 2019.	Van 38% in 2015 naar 30% in 2019.	✓
8. Het aantal jongeren dat na het luisteren naar muziek met oortjes of koptelefoon last heeft van het gehoor is gedaald van 14,4% naar 10% in 2019.	Van 14% in 2015 naar 9% in 2019.	✓
9. Het aantal jongeren dat oordoppen gebruikt om zich te beschermen is gestegen van 18,8% naar 25% in 2019.	Van 19% in 2015 naar 35% in 2019.	✓

Bijlagen

- 1 Tussentijdse resultaten (januari 2019)
- 2 Itemlijsten interviews
- 3 Toelichting statistische analyse gegevens Jeugdmonitor

Bijlage 1: Tussentijdse resultaten (januari 2019)

Tussentijdse resultaten 2017-2018 Preventieprogramma Gehoorschade Oost Gelre

Procesevaluatie over de periode juni 2017 t/m oktober 2018, Geerke Duijzer & Myriam van Tol, januari 2019.

Preventieprogramma Gehoorschade

De gemeente Oost Gelre heeft voor de periode 2017-2020 het projectplan "Gehoorschadepreventie bij jongeren" opgesteld. Samen met GGD Noord- en Oost-Gelderland en Mazzel (jongerenwerk) wordt een samenhangend pakket van maatregelen en activiteiten aangeboden. Het hoofddoel van het project is om jongeren in Oost Gelre bewust te maken van de risico's van blootstelling aan harde muziek en hen aan te sporen verantwoordelijk om te gaan met hun gehoor. Activiteiten richten zich op jongeren, hun ouders, ondernemers en andere belanghebbenden.

Aanpak evaluatie

De gemeente Oost Gelre wil graag inzicht in de effecten en processen van het Preventieprogramma. Deze tussentijdse resultaten zijn gebaseerd op de procesevaluatie over de periode juni 2017 t/m oktober 2018. Resultaten van de effectevaluatie worden in juni 2020 verwacht. Leden van de werkgroep (gemeente, GGD NOG en Mazzel) hebben maandelijks een activiteitenmonitor ingevuld, waarin zij de activiteiten hebben omschreven. Daarnaast zijn vier individuele telefonische interviews en één groepsinterview gehouden met leden van de werkgroep om meer inzicht te krijgen in de uitgevoerde activiteiten.

Activiteiten

Er zijn tot nu toe 12 activiteiten uitgevoerd in de gemeente Oost Gelre. De meeste activiteiten zijn gericht op voorlichting en agendasetting. De volgende activiteiten hebben plaatsgevonden in het kader van preventie van gehoorschade:

- Stapavond Iriszorg voor ouders
- Like en deel actie op Facebook
- Informatieve artikelen (krant/online)
- Ondertekening Convenant Veilig Uitgaan Oost Gelre 2017
- 4 vlogs tijdens de Week van de Oorsuizen
- Gastlessen gehoorschade aan alle 1^e klas leerlingen Marianum
- Inzet oordoppenautomaat op festivals
- Vlog tijdens Zwarte Cross
- Ouderavonden Marianum

7,4 gemiddeld rapportcijfer
voor de activiteiten

*gegeven door leden van de werkgroep

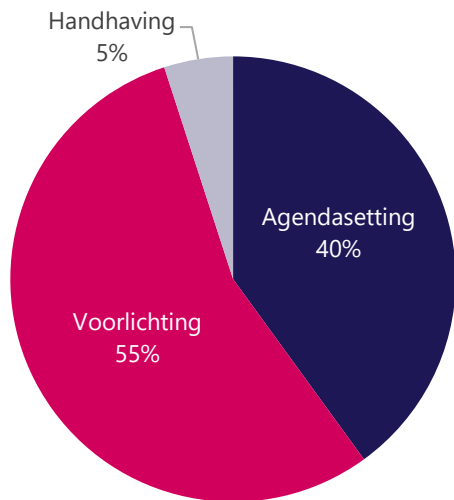

Fig. 1: Activiteiten gericht op pijlers

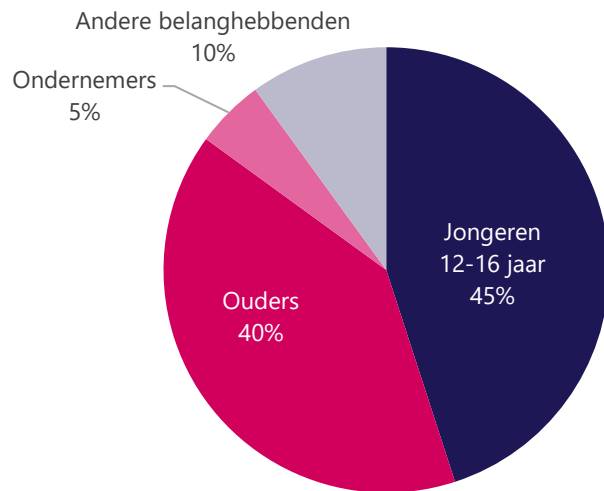

Fig. 2: Activiteiten gericht op doelgroepen

Succesvol

- ✓ Structurele voorlichting aan jongeren op voortgezet onderwijs
- ✓ Ouders worden betrokken bij de voorlichting over gehoorschade
- ✓ Vlogs hebben hoog bereik en zijn breed inzetbaar
- ✓ Activiteiten worden gewaardeerd door de doelgroep(en) en werkgroep
- ✓ Enthousiasme en betrokkenheid van werkgroep

Verbeterpunten

- Meer ouders bereiken via sociale media en ludieke acties
- Meer inzetten op de pijler 'handhaving', naast 'agendasetting' en 'voorlichting'
- Integrale aanpak, waarbij horeca, ondernemers en vrijwilligers meer betrokken worden.
- Maak een communicatieplan

Conclusie & Aanbevelingen

De gemeente Oost Gelre is goed op weg met het Preventieprogramma Gehoorschade. Er zijn tal van activiteiten georganiseerd en er wordt via verschillende kanalen gecommuniceerd over de preventie van gehoorschade. Alle jongeren in de 1^e klas van het voortgezet onderwijs worden bereikt en ouders zijn betrokken. De werkgroep is enthousiast en gedreven. Het komende jaar kan er nog meer ingezet worden op de pijler 'handhaving' en op het bereiken van ouders. Daarnaast kan gestreefd worden naar een meer integrale aanpak, waarbij horeca, ondernemers en vrijwilligers meewerken. Ook bevelen wij aan om in 2019 na te denken over structurele borging van het project en de activiteiten.

Bijlage 2: Itemlijsten interviews

a. Individuele interviews 2017-2019

Activiteiten – Bereik en waardering

1. Wat spreekt je aan in het preventieprogramma Gehoorschade?
2. Kun je een aantal activiteiten noemen die zijn uitgevoerd?
3. Hoe tevreden ben je over het aantal activiteiten dat tot nu toe is georganiseerd? Waarom wel/niet?
4. Hoe tevreden ben je over het aantal jongeren/ouders/vrijwilligers/ondernemers dat is bereikt? Waarom wel/niet?
 - a. Is het bereik hoger of lager dan je had verwacht? Waarom denk je?
 - b. Waarom doen jongeren/ouders/vrijwilligers/ondernemers juist wel/niet mee aan de activiteiten?
 - c. Zijn er bepaalde doelgroepen die moeilijk(er) bereikt worden? Waar ligt dat aan?
5. Hoe worden jongeren met name geworven/bereikt voor de activiteiten? En de overige doelgroepen?
 - a. Wat draagt bij aan een groot bereik? Wat werkt wel/niet? (*denk aan de verschillende ingangen, maar ook aan de toegepaste wervingsmethoden*)
6. Hoe tevreden ben je over de activiteiten die tot nu toe zijn georganiseerd?
 - a. Waren ze succesvol en waarom wel/niet?
 - b. Hoe hebben jongeren de activiteiten ervaren?
 - c. Sluiten ze aan bij de doelgroep(en)?
 - d. Op welke manier levert de activiteit een bijdrage aan bewustzijn of gedragsverandering?

Activiteiten – Uitvoering

7. Hoe vind je dat het bereiken van alle doelgroepen gaat? (*jongeren 12-16 jaar, ouders, vrijwilligers, ondernemers, andere belanghebbenden*)
 - a. Worden alle doelgroepen tot nu toe bereikt? Waarom wel/niet? Wat zat mee of tegen?
8. Worden activiteiten op alle drie de pijlers ingezet? Waarom op het ene meer/minder dan het andere? (*agendasetting, voorlichting, handhaving*)
Waarom wel/niet?
9. Hoe vind je dat de samenwerking binnen de werkgroep verloopt? (*gemeente Oost Gelre, GGD NOG, Mazzel*)
 - a. Zijn de juiste personen betrokken? Ontbreekt er expertise?
 - b. Welke factoren zorgen voor goede samenwerking?
10. Hoe vind je dat de samenwerking buiten de werkgroep, dus met andere partijen, verloopt?
 - a. Welke factoren zorgen voor een goede samenwerking?
11. Wat heb je nodig om de werving en uitvoering van de activiteiten goed uit te voeren? Wat zijn randvoorwaarden? (*bijv. draagvlak, netwerk, middelen*).
12. Als je het totale Preventieprogramma, zoals dat tot nu toe is uitgevoerd, een cijfer moet geven, wat voor cijfer geef je dan? (schaal 1-10)
13. Wat zijn succespunten?
14. Wat zijn verbeterpunten?

Activiteiten – Borging

15. In hoeverre ben je bezig met borging van activiteiten/het project? In hoeverre is dit al gedaan? Wat wel/niet en waarom?
16. Is er een plan gemaakt voor borging? Heb je hier wel/niet behoefte aan?
17. In hoeverre denk je dat een plan bijdraagt aan evt. effect?
18. Wat is jouw rol t.a.v. gehoorschade preventie / de activiteiten nu het project is afgelopen?
19. In hoeverre gaat jullie samenwerking als werkgroep verder? Hoe?
20. Wat heb je nodig om de bestaande activiteiten te blijven uitvoeren? Wat zijn randvoorwaarden? (*bijv. draagvlak, netwerk, middelen*).

b. Groepsinterview 2018

1. Het hoofddoel van het programma is "Jongeren in Oost Gelre bewust maken van de risico's van het luisteren naar harde muziek en hen aansporen om verantwoordelijk om te gaan met hun gehoor". Op een schaal van 1-10, waar staan jullie dan nu? En waarom? Wat is er al bereikt? Wat nog niet?

Voorlichting op middelbare scholen

Het doel is dat er in 2019 op de middelbare scholen in de gemeente voorlichting wordt gegeven. Elk jaar zijn er nu gastlessen/workshops op de scholen gegeven.

2. Worden alle scholen en leerlingen (klas 1/2) nu echt bereikt? Waarom wel/niet? Is deze voorlichting nu structureel/geborgd? Wat zijn randvoorwaarden?
3. Is het aanbod dat er nu ligt voldoende, of zijn er nog plannen voor uitbreiding qua voorlichting op middelbare scholen?
4. Zijn jullie tevreden met het aantal bereikte jongeren tot nu toe?
5. Zijn er verbeterpunten?
6. Zijn deze verbeterpunten al opgepakt? Zo ja, hoe? Wat is jullie rol daarin geweest? Zo nee, waarom niet? Wie gaat dit (wel/niet) oppakken?

Voorlichting voor ouders

In het projectplan staat dat er "minimaal één voorlichting voor ouders over de gevolgen van gehoorschade is georganiseerd".

7. In hoeverre is het de bedoeling dat de ouderavonden op de middelbare scholen structureel worden ingezet? Waarom wel/niet? Wat is hiervoor nodig? Moet er iets worden aangepast?
8. Hoe zou je ook de ouders die (nog) niet welwillend zijn, kunnen bereiken?
9. Zijn er plannen/activiteiten voor ouders die in het komend jaar worden uitgevoerd?

Workshop voor ondernemers en vrijwilligersorganisaties

In het projectplan staat dat er "minimaal één workshop voor ondernemers en vrijwilligersorganisaties is georganiseerd over gehoorschadepreventie".

10. Wat is de reden dat hier nog geen activiteit op is ingezet? In hoeverre zijn jullie dit van plan? Waarom wel/niet? Waar loop je (evt.) tegenaan?
 - a. Is er een reden waarom bepaalde doelgroepen (horeca, ondernemers, vrijwilligers) misschien moeilijker te bereiken zijn?
11. In hoeverre hebben jullie zicht op wat horecaondernemers doen?
12. Wat doen jullie hier zelf voor? Is dit voldoende? Moet dit meer/minder?

Evenementenbeleid

In het projectplan staat dat er "is onderzocht of de huidige insteek van het evenementenbeleid nog verder zou moeten worden aangepast".

13. In hoeverre is dit gebeurd? Waarom wel/niet? Wat zijn jullie plannen?
14. Wat gebeurt er op het gebied van handhaving? In hoeverre is de beleidsmedewerker handhaving betrokken?

Communicatie via de media & communicatiepakket

In het projectplan staat dat er "voortdurend via de media gecommuniceerd is over gehoorschade preventie en dat er een communicatiepakket aanwezig is op dit thema".

15. Zijn jullie tevreden over de communicatie via de media? Waarom wel/niet? Wat kan beter en hoe?
 - a. In hoeverre is de communicatieadviseur van de gemeente betrokken?
16. In hoeverre wordt er gewerkt aan een 'communicatiepakket'? Hoe ziet dit eruit?

c. Groepsinterview 2019

1. Het hoofddoel van het programma is "Jongeren in Oost Gelre bewust maken van de risico's van het luisteren naar harde muziek en hen aansporen om verantwoordelijk om te gaan met hun gehoor". Op een schaal van 1-10, waar staan jullie dan nu? En waarom?
 - a. Wat is er al bereikt? Wat nog niet? Staan er voor de komende maanden nog (nieuwe) activiteiten op de planning?
2. Hebben jullie tot nu toe iets gedaan aan borging van het project en de activiteiten? Zo ja, wat en hoe? Zo nee, waarom niet?
 - a. Blijft de samenwerking tussen gemeente, Mazzel en GGD op dezelfde manier bestaan na afloop van het project?
 - b. Wat heb je nodig voor borging van het project? (bijv. samenwerking, tijd, geld, etc.)

Voorlichting op middelbare scholen

Het doel is dat er in 2019 op de middelbare scholen in de gemeente voorlichting wordt gegeven.

3. Is deze voorlichting geborgd, ook als het project is afgelopen? Waarom wel/niet? Wat is hiervoor nodig? (randvoorwaarden, bijv. uren, geld, etc.)
4. Er is gesproken over uitbreiding van de voorlichting naar speciaal onderwijs en basisonderwijs. In hoeverre is hier actie op ondernomen? Waarom wel/niet? Wordt er nog gedacht aan uitbreiding naar andere doelgroepen?
5. Inmiddels is de gehoortest toegevoegd aan de voorlichting. Dit wilden jullie nog verder verbeteren; is dat inmiddels gebeurd? Zo ja, hoe?

Voorlichting voor ouders

In het projectplan staat dat er "minimaal één voorlichting voor ouders over de gevolgen van gehoorschade is georganiseerd".

6. In hoeverre zijn of worden activiteiten voor ouders geborgd? Zijn jullie tevreden met het bereik onder ouders?

Workshop voor ondernemers en vrijwilligersorganisaties

In het projectplan staat dat er "minimaal één workshop voor ondernemers en vrijwilligersorganisaties is georganiseerd over gehoorschadepreventie".

7. Zijn er plannen om nog meer activiteiten voor horeca, ondernemers en/of vrijwilligers te organiseren? Zo nee, waarom niet? (wat maakt het lastig)
8. Wordt er actief iets gedaan met het convenant veilig uitgaan?

Evenementenbeleid

In het projectplan staat dat er "is onderzocht of de huidige insteek van het evenementenbeleid nog verder zou moeten worden aangepast".

9. Is er n.a.v. het overleg met de geluidsbedrijven en adviesbureaus verdere actie ondernomen? Zo ja, wat? Zo nee, waarom niet?
10. Wordt de oordoppenautomaat vaak (vaker) ingezet? Zo nee, waarom niet? Hoe structureel is dit?
11. Jullie wilden nog meer inzetten op handhaving, naast agendasetting en voorlichting. Is dat in de afgelopen periode gebeurd? Zo ja, wat? Zo nee, waarom niet? Zijn jullie nog meer van plan?

Communicatie via de media & communicatiepakket

In het projectplan staat dat er "voortdurend via de media gecommuniceerd is over gehoorschade preventie en dat er een communicatiepakket aanwezig is op dit thema".

12. Hebben jullie dit jaar via de media gecommuniceerd (Facebook, vlogs, kranten, gemeentepagina)? Ik zag dit niet terug in de activiteitenmonitor. Waarom wel/niet?
13. Zijn jullie tevreden over de communicatie via de media? Waarom wel/niet? Wat kan beter en hoe?
 - a. In hoeverre is de communicatieadviseur van de gemeente betrokken?
14. Is er al een 'communicatiepakket' of -plan? Zo ja, hoe ziet dit eruit? Zo nee, waarom niet?
15. Is er een herkenbare slogan of logo? Waarom wel/niet?
16. Is er een doelstelling voor sociale media?

Bijlage 3: Toelichting statistische analyse gegevens Jeugdmonitor

a. Onderzoeksopzet en respons

In het najaar van 2015 en 2019 is een Jeugdmonitor (voorheen: 'E-MOVO') uitgevoerd. Jongeren uit klas 2 en 4 van het regulier voortgezet onderwijs vulden op school een internetvragenlijst in met vragen over gezondheid, welzijn en diverse andere thema's die hiermee samenhangen. In de subregio Achterhoek is de deelname van scholen aan de Jeugdmonitor groot. In het algemeen zijn de leerlingen 13 en 15 jaar oud.

Tabel 6.1: Aantal respondenten van de Jeugdmonitor in 2015 en 2019 in gemeente Oost Gelre en regio Noord- en Oost-Gelderland

	2015	2019
	Aantal	Aantal
Gemeente Oost Gelre	564	589
Noord- en Oost-Gelderland, totale GGD regio	15.393	13.857

b. Indicatoren voor gehoorschade

Voor de huidige effectevaluatie zijn de volgende indicatoren over gehoorschade uit de Jeugdmonitor geanalyseerd:

1. **Het aandeel jongeren dat last heeft van het gehoor na het luisteren van muziek.**

Voor deze indicator is gebruik gemaakt van de vraag "Heb je tijdens of na het luisteren van muziek wel eens last van je gehoor?". De antwoord categorieën "soms", "vaak" en "altijd" zijn hiervoor bij elkaar opgeteld en gebruikt in de analyses.

2. **Het aandeel jongeren dat na het luisteren van muziek met oortjes of koptelefoon last heeft van het gehoor.**

Voor deze indicator is gebruik gemaakt van de vraag "Wanneer heb je daar last van?". De antwoord categorie "tijdens of na het luisteren naar muziek met oortjes of een koptelefoon" is gebruikt in de analyses. Deze vraag is alleen beantwoord door jongeren die bij de vraag "Heb je tijdens of na het luisteren van muziek wel eens last van je gehoor?" geantwoord hebben met de categorie "soms", "vaak" of "altijd".

3. **Het aandeel jongeren dat (altijd/soms) oordoppen gebruikt om zich te beschermen.**

Voor deze indicator is gebruik gemaakt van de vraag "Gebruik je wel eens oordoppen om je gehoor te beschermen als je op een plek met harde muziek bent?". De antwoord categorieën "ja, altijd" en "ja, soms" zijn hiervoor bij elkaar opgeteld en gebruikt in de analyses.

c. Methoden gegevensanalyse

Complex samples

Bij de items over gehoorschade zijn de verschillen tussen de gemeente Oost Gelre en regio Noord- en Oost-Gelderland, de verschillen tussen 2015 en 2019 en de verschillen tussen doelgroepen getoetst met complex samples. Hierbij worden Chi-kwadraat toetsen gedaan, waarbij een bepaalde correctie (weging) wordt toegepast voor leeftijd, geslacht en gemeente. Op basis van de uitkomst hiervan wordt bepaald of er wel of niet sprake is van een statistisch significant verschil.

d. Toelichting statistisch significant verschil

In dit rapport wordt in hoofdstuk 4 aangegeven of er al dan niet sprake is van een statistisch significant verschil. Dit is een term uit de statistiek om aan te geven of een gevonden verschil ook wetenschappelijk aantoonbaar is. Hieronder volgt een toelichting.

Een percentage is bepaald op een groep respondenten. Dit percentage had net iets anders kunnen zijn als de groep respondenten net iets anders was. Met andere woorden er zit een natuurlijke fluctuatie in een percentage. Vanuit de statistiek wordt dit weergegeven met een 95% betrouwbaarheidsgebied. Een percentage van 10% heeft dan bijvoorbeeld een betrouwbaarheidsgebied van 8% tot 12%. Dit betekent dat het percentage voor de onderzochte groep 10% is, maar dat met 95% zekerheid is te zeggen dat het in soortgelijke groepen tussen 8% en 12% ligt.

Als je wilt bepalen of twee percentages van elkaar verschillen, moet je dus rekening houden met de betrouwbaarheidsgebieden van beide percentages. Je toetst dan of beide betrouwbaarheidsgebieden verschillend zijn. Bij een statistisch significant verschil kun je met 95% zekerheid zeggen dat dat de beide betrouwbaarheidsgebieden verschillend zijn.

In het algemeen geldt dat bij grote onderzoeken met veel deelnemers al snel statistisch significante verschillen worden gevonden (immers, bij veel deelnemers krijg je een smal betrouwbaarheidsgebied).

Verder geldt dat het voor het aantonen van kleine verschillen grote groepen nodig zijn (immers, bij kleine verschillen overlappen de betrouwbaarheidsgebieden snel).

Wanneer er geen significant verschil is gevonden, spreken we ervan dat er een toename of afname *lijkt* te zijn.

Beleidsmakers in de Volksgezondheid staan voor de lastige opdracht om bij afnemende financiële ruimte antwoorden te vinden voor toenemende gezondheidsproblemen onder de bevolking. Dat vraagt om ingrijpende en verantwoorde keuzes.

Het Evaluatiebureau Publieke gezondheid is specialist in het verkrijgen van praktische informatie over interventies in de publieke gezondheid. Het Evaluatiebureau biedt beleidsmakers handvatten waarmee zij ingrijpende keuzes op verantwoorde wijze kunnen maken. Dat doen we in alle gevallen praktisch, verbazingwekkend betaalbaar, en met academisch gestoelde kennis. Zo maken we beleidsmakers sterker.

Evaluatiebureau Publieke Gezondheid

Postbus 3

7200 AA Zutphen

088 - 443 37 05

info@evaluatiebureau.nl

www.evaluatiebureau.nl

Initiatief van:

Partners:

© Evaluatiebureau Publieke Gezondheid – juli 2020

Overname van gegevens is toegestaan, mits voorzien van bronvermelding.